

Nationale kennisuitwisseling zorg hapert

Bericht aan het Parlement

Publieke kennisorganisaties maken kennis voor beleid en beleidsmakers waarmee de samenleving beter kan functioneren. De decentralisatie in de gezondheidszorg ondergraaft de traditionele functie van kennisorganisaties zoals RIVM, NIVEL, Trimbos-instituut en Vilans. Nu elke gemeente een eigen beleid kan voeren, hebben zij niet langer een landelijk overzicht. Betere kennisuitwisseling is nodig.

De ambitie achter de decentralisaties is de gezondheidszorg beter af te stemmen op de behoeften van burgers en tegelijkertijd betere kwaliteit te kunnen leveren. Maar de kwaliteit van zorg komt in het gedrang wanneer praktijk en beleid niet langer worden gestaafd door wetenschappelijk onderzoek. De publieke kennisorganisaties spelen traditioneel een belangrijke rol in het synthetiseren en beschikbaar maken van kennis. Naast het ondersteunen van de minister en het beleid op nationaal niveau, leveren zij verder ook kennis aan professionals, bijvoorbeeld voor het opstellen van protocollen. Sinds verantwoordelijkheden van de rijksoverheid naar gemeenten zijn verschoven, ontstaan kennisvragen steeds meer op lokaal niveau en worden daar ook beantwoord. Zo raakt de kennisproductie versnipperd. Het kennisaanbod is onoverzichtelijk en kennis kan onvindbaar worden.

Het is onduidelijk wie verantwoordelijk is voor een gedeelde kennisbasis van het gemeentelijk zorgbeleid. Dit blijkt uit het rapport 'Gezond verstand' van het Rathenau Instituut over publieke kennisorganisaties in de gezondheidszorg. Het ministerie van VWS, als eindverantwoordelijke, moet samen met gemeenten door monitoring en evaluatie garanderen dat de traditionele taak van de kennisorganisaties in de nieuwe situatie behouden blijft en dat gemeenten en professionals van elkaar leren.

Beleidsverantwoordelijkheid gedecentraliseerd, kennisinfrastructuur niet

Het rapport kwam tot stand door gesprekken met verschillende belanghebbenden en literatuuronderzoek. De onderzoekers hebben gekeken naar de rol en positie van de kennisorganisaties nadat per 1 januari 2015 de nieuwe Wet Maatschappelijke Ondersteuning, de Jeugdwet en de Participatiewet van kracht werden. Door de decentralisatie kwamen zorgtaken die tot dan toe door de rijksoverheid werden uitgevoerd bij de gemeenten terecht, die daarvoor kennis nodig hebben. Beleidsverantwoordelijkheid is wel gedecentraliseerd, maar de kennisinfrastructuur, die de nodige kennis kan leveren voor de uitvoering van het beleid, is ongemoeid gelaten.

Kennis volksgezondheid onder druk

Het gevaar bestaat dat de gemeenten voor een specifieke kennisvraag het wiel opnieuw gaan uitvinden en dat onderzoek dubbel gedaan wordt, of juist helemaal niet. Op dit moment maken de gemeenten gebruik van een heel scala aan kennisleveranciers. De publieke kennisopbouw voor de volksgezondheid – tot dusver een van de belangrijkste functies van de publieke kennisorganisaties – komt onder druk te staan doordat niet is nagedacht over de positie van de publieke kennisorganisaties in de gezondheidszorg. Het rapport concludeert dat een gedeelde kennisbasis gevoed, onderhouden en gemonitord moet worden. Rol en positie van de publieke kennisorganisaties zijn echter onduidelijk geworden.

Aanbevelingen

Het ministerie van VWS is verantwoordelijk voor de volksgezondheid en de daarvoor noodzakelijke kennisinfrastructuur. Om de publieke kennisopbouw veilig te stellen, beveelt het rapport aan:

- **Stel doelen met betrekking tot de opbouw van een gedeelde kennisbasis op het gebied van gezondheid:** Door het gebrek aan structurele verbinding tussen de verschillende kennisvragers en -aanbieders wordt kennis onvoldoende gedeeld. Omdat kennis moeilijker bij de nationale publieke kennisorganisaties komt, ontbreekt synthese en komt ook de opbouw van nieuwe gedeelde kennis in gevaar. Het ministerie moet de eigen rol en verantwoordelijkheid voor de opbouw van deze gedeelde kennisbasis duidelijk tot uitdrukking brengen.

- **Houd, bij maatregelen om tot een gedeelde kennisbasis te komen, rekening met publieke kennisorganisaties:** Het ministerie van VWS moet maatregelen nemen om tot een gedeelde kennisbasis te komen en moet hierbij het belang van de publieke kennisorganisaties onderkennen en uitbouwen. Zo dragen deze bij aan het ontstaan, het in stand houden en bestendigen van 'lerende netwerken', waarin kennis en informatie samengevoegd, getoetst en gedeeld kunnen worden; onder andere over de effectiviteit van behandelingen of behandelprotocollen, of van (beleids)maatregelen voor de publieke gezondheid. Op dit moment worden ze hiertoe echter onvoldoende in staat gesteld.
- **Monitor en evalueer de gedeelde kennisbasis op systeemniveau:** Monitor en evalueer of de partijen die zorg dragen voor de opbouw van een gedeelde kennisbasis hun taak om te systematiseren, problemen te signaleren en het delen van kennis waarmaken. Evalueer of ze samen met gemeenten voldoende kennis opbouwen en delen om de nieuwe professionals de zorg te laten leveren waarin de patiënt centraal staat. Betere zorg is immers afhankelijk van goed geïnformeerde professionals die zich gesteund weten vanuit goed onderbouwd beleid en een goed functionerende kennisbasis.

Het **Rathenau instituut** stimuleert de publieke en politieke meningsvorming over de maatschappelijke aspecten van wetenschap en technologie. We doen onderzoek en organiseren het debat over wetenschap, innovatie en nieuwe technologieën.